

BARNNS TIDIGA SPRÅKUTVECKLING

Materialet är anpassat till
Språklust 2022 efter original från
Språkstegen Region Blekinge och
Region Kronoberg 2019.

MYCKET GRUNDLÄGGS TIDIGT

Den **språkliga stimulansen** när bebisen är liten är viktig!

Under barnets **tidigaste levnadsår** är hjärnan mer formbar än någonsin.

Hjärnan är särskilt mottaglig för stimulans under barnets 3 första år.

Detta gäller i högsta grad den språkliga utvecklingen och det har stor betydelse vilken **mängd och typ** av språklig stimulans som barnet får av sin omgivning.

MYCKET GRUNDLÄGGS TIDIGT

Nu är hjärnan mer formbar än någonsin.

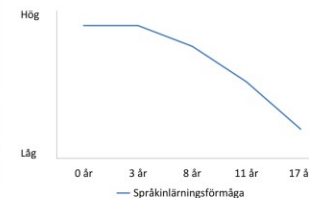

Diagram: Spådbarns språkliga begäring Patricia Kuhl

Du som förälder är barnets viktigaste resurs!

BARNANPASSAT TAL - BABY TALK

Med små barn pratar vi - utan att vi kanske tänker på det - på ett alldeles speciellt sätt.

Vi pratar **långsammare**, med **kortare meningar** och **betonar** de viktigaste orden väldigt tydligt.

Vi gör **rösten ljusare**, varierar satsmelodin och vi **upprepar ord** flera gånger.

Vi är också noga med att försöka fånga barnets blick.

Detta kallas baby-talk eller barnanpassat tal och genom att prata på det här sättet **hjälper vi barnet att uppfatta talet** och uppmärksamma ord.

BARNANPASSAT TAL - BABY TALK

- Långsamt taltempo
- Korta fraser
- Ljus röst
- Många upprepningar
- Ögonkontakt

DISKUSSIONSUNDERLAG:

- * Känner ni igen er i detta?

SAMSPELET ÄR DET VIKTIGASTE

Vi vet att barn lär sig överlägset bäst genom **samspel** med andra människor och inte alls på samma sätt genom att bara passivt ta emot språk.

Barnet behöver delta i en **ömsesidig kommunikation**, det vill säga omväxlande lyssna och själv uttrycka sig.

För det lilla barnet handlar det inte om att uttrycka sig med ord, men **barnet kommunicerar ändå på många sätt** genom gester, blickkontakt, ljudande och pekningar.

SAMSPELET ÄR DET VIKTIGASTE

Barnet lär sig bäst om det får vara **delaktigt!**

DU KAN FÖRSTÄRKA DITT BARNES KOMMUNIKATION

- genom att tolka och svara på barnets signaler

När barnet söker kontakt via joller, blick och mimik är det viktigt att någon svarar på det.

Samspelet mellan barnet och andra människor lägger grunden för förmågan att kommunicera som följer barnet genom hela livet.

Var nära barnet rent kroppsligt när du pratar och leker. Då får ni lättare ögonkontakt och du ser vad barnet tittar på.

Om du böjer dig fram med en förväntansfull min, visar du barnet att du är intresserad och vill ha en reaktion från barnet.

Kom ihåg att svaret kan dröja från ett litet barn, fyll inte i pausen för snabbt utan ge barnet tid.

DU KAN FÖRSTÄRKA DITT BARNES KOMMUNIKATION

- genom att tolka och svara på barnets signaler

DISKUSSIONSUNDERLAG:

- * Vad ger ditt barn för signaler?
- * När är det lätt och svårt att tolka ditt barn?

SÄTT ORD PÅ DET NI GÖR TILLSAMMANS

Kommunikation kan ske vid dagens alla rutiner, exempelvis vid byte av blöja, påklädning, matande, turer i vagnen mm.

Prata med barnet som om han eller hon förstår, om vad som händer eller kommer att hända.

Gör ljud och sjung. **Sätt ord på det ni gör.**

Så läggs grunden till barnets första ordförråd.

SÄTT ORD PÅ DET NI GÖR TILLSAMMANS

Vardagen är full
av tillfällen för
kommunikation

HJÄLP DITT BARN ATT UPPFATTA TAL OCH SPRÅK

- genom att skapa en bra ljudmiljö

En nyfödd uppfattar först alla ljud som en sammanhängande ljudström. Men efter hand lär sig barnet att urskilja rösterna hos de viktigaste personerna runt omkring sig.

Språkutveckling handlar både om att lyssna och att tala.

Genom att **stänga av bakgrundsmusik och TV** när ni leker, läser eller sjunger tillsammans skapar du en bra ljudmiljö för ditt barn.

Då blir det **lättare för barnet att uppfatta dina ord.**

HJÄLP DITT BARN ATT UPPFATTA TAL OCH SPRÅK

- genom att skapa en bra ljudmiljö

DISKUSSIONSUNDERLAG:

- * Hur ser ljudmiljön ut i ert hem?
- * Hur påverkar medieanvändning samspel och kommunikation i vardagen mellan dig och ditt barn?

FLERSPRÅKIGHET

Att vara flerspråkig innebär att man kontinuerligt omges av mer än ett språk.

Barn med flera språk **börjar inte tala senare än** barn med ett språk.

Hjärnan har kapacitet för att hantera flera språk.

Som förälder ska du tala det språk du trivs bäst med tillsammans med ditt barn. Genom att tala det språk du kan bäst blir du en **språklig förebild** för barnet.

NÄR KAN MAN BÖRJA LÄSA TILLSAMMANS MED SITT BARN?

Det är **aldrig för tidigt** att börja läsa med barn, tvärtom kan man börja så snart barnet visar intresse för böcker.

Det lilla barnet kan ibland vara mest intresserat av att utforska, känna på och bläddra fram och tillbaka i boken. Detta kan gärna uppmuntras då tidiga **lustfyllda erfarenheter** av böcker ökar chanserna att barnet får med sig en grundinställning att böcker och läsning är roligt och meningsfullt.

NÄR KAN MAN BÖRJA LÄSA TILLSAMMANS MED SITT BARN?

DISKUSSIONSUNDERLAG:

- * Har ni börjat använda böcker tillsammans med barnet?

GENOM ATT LÄSA TILLSAMMANS

ger du ditt barn ett större ordförråd

Ordförrådet utvecklas som bäst i situationer där barnet och den vuxne har en **ömsesidig uppmärksamhet** kring samma sak. Lässtunden är en perfekt situation för barnet att öva sig i detta.

Forskning visar att tidig läsning bidrar till att barnet får ett **större ordförråd**. Du ger också barnet tillfälle att utveckla koncentration, fantasi och kreativitet.

Inte minst ger lässtunden närhet och möjlighet att ha en mysig stund tillsammans.

GENOM ATT LÄSA TILLSAMMANS

ger du ditt barn ett större ordförråd

Fantasi
Kreativitet

Uppmärksamhet
Koncentration

Samvaro
Närhet

LÄS MED INLEVELSE

och ha en rolig stund tillsammans

Det finns inget perfekt sätt att läsa. **Engagemang** och **närvaro** tillsammans med barnet är viktigast.

Bjud på dig själv och var inte rädd för att vara lite fånig. Visa barnet att du gillar att läsa tillsammans och använd gärna roliga ord och ljudeffekter som **fångar barnets uppmärksamhet**; såsom pang, bom, krasch, tut tut osv. Härma hur kossan, hunden, regnet, flygplanet låter.

Du kan även förstärka känsloläget hos karaktärerna genom att låta ledsen, överraskad eller rädd. På så sätt fångar du barnets intresse och det är

större chans att barnet bibehåller uppmärksamheten och tar till sig innehållet.

Interagera med boken medan du läser, och uppmuntra barnet att göra det samma. Man kan till exempel knacka på dörrar, klappa på djuren, pussa nallen eller vinka hej då. Det stärker barnets förståelse och är ett bra sätt att göra barnet delaktigt om han eller hon inte talar själv ännu.

VILKA BÖCKER SKA MAN VÄLJA?

Det behövs inte så många böcker från början. **Samma bok** kan användas gång på gång. De flesta små barn tycker om att bli vana vid en och samma bok.

Ett litet barn har ofta kort koncentrationsspann. Du behöver inte läsa hela boken. Utgå från vad som väcker **barnets intresse** och fokusera på det. Du kan även berätta med egna ord.

Böcker med flickor eller olika material att känna på kan vara effektivt för att fånga barnets intresse.

TIPS!

Bra tillfälle att visa förslag på olika böcker!

VILKA BÖCKER SKA MAN VÄLJA?

DISKUSSIONSUNDERLAG:

- * Har ditt barn någon bok som det gillar?
- * Hur ser er lässtund ut?
- * Vad är det för skillnad på att läsa en fysisk bok mot en bok på en skärm?

SÅNGER OCH RAMSOR

- en källa till gemenskap och glädje tillsammans med ditt barn

Redan det lilla barnet känner språket kroppsligt genom **rytm** och **sång**.

Från mycket tidig ålder har små barn glädje av sånger och ramsor. Många barn uppskattar att man har dem i sin famn och sjunger och dansar.

Man kan **markera rytmen** i verserna genom att klappa i barnets händer, röra barnets fötter eller armar och ben i takt.

SÅNGER OCH RAMSOR

- en källa till gemenskap och glädje tillsammans med ditt barn

TIPS PÅ RAMSOR ATT GÖRA MED GRUPPEN:

Huvud, axlar, knä och tå, knä och tå

Huvud, axlar, knä och tå, knä och tå

Ögon, öron, kinden klappen få

Huvud axlar knä och tå, knä och tå

(rör vid barnets huvud, axlar osv medan du sjunger sången)

Igelkotten rund och go *(stryk över barnets mage)*

Kryper ur sitt lilla bo *(kryp med fingrarna över barnets kropp)*

Om den något ser *(rör runt barnets ögon)*

Om den något hör *(rör vid barnets öron)*

Taggarna den utåt kör *(kittla på barnets mage)*

VIKTIGA FAKTORER

för att främja ditt barns eget läsande

Nu är ditt barn litet – men du kan redan lägga grunden till läslust!

Det finns mycket du kan göra för att bibehålla barnets intresse för böcker och läsning.

Det är viktigt, inte minst eftersom vi vet att läsning leder till markant större ordförråd i skolåldern.

BIBLIOTEKET FÖR BARN

- så funkar det!

- Känn dig som hemma
- Barn är en prioriterad grupp på biblioteket
- Öppettider
- Bibliotekets språkstimulerande program för de minsta och deras vuxna
- Biblioteket som mötesplats
- Skötbord med mera
- Låneregler, lånekort
- Hur hittar man?
- Vad gäller för borttappade/skadade böcker?

TIPS

på bra saker
att ta upp.

TIPS OCH LÄNKAR

Om tid finns visa gärna filmen
från Göteborgs bibliotek:

LÄS HÖGT FÖR BARNEN

Speltid 01:45 min

<https://www.stadsbiblioteket.nu/las-hogt/>

Du kan även visa filmen:

FRÅN FÖDSELN TILL DE FÖRSTA ORDEN HITTA SPRÅKET

Speltid: 18:10 min

<https://www.kodknackarna.se/hitta-spraket/>

Materialet är anpassat formmässigt till Språklust Region Jönköpings län av Regionbibliotek Region Jönköpings län 2022.

Innehållet är framtaget och sammanställt av Clara Holmén (leg. logoped) och Ann-Sofie André (leg. logoped) för Språkstegen Region Blekinge och Region Kronoberg 2019 med utgångspunkt för:

www.bokstart.se

Textförfattare: Carina Fast, Marie-Helene Dotevall och Eva-Kristina Salameh

Dags att höja ribban – Kerstin Rydsjö, Region Halland

Hitta språket – Video- och textmaterial framtaget av Kodknäckarna, ideell förening, Louise Belfrage och Lotti Fred

www.1177.se

Grafisk form och illustrationer: Fredrika Form och illustration

HANDLEDNING TILL FÖRÄLDRAGRUPPSMATERIAL SPRÅKLUST

- Materialet är tänkt att fungera som ett stöd i planerandet och genomförandet av föräldragruppstillfälle om barns språkliga och kommunikativa utveckling. Förhoppningen är också att materialet bidrar till att föräldrar får samma information, tips och inspiration kring hur de kan stimulera sitt barns språkutveckling.
- Materialet består av ett blädderblock där framsidan riktar sig till föräldrarna och baksidan innehåller den information som pedagogen/ bibliotekspersonal presenterar. Blädderblocket kan man lätt ta med sig om gruppstillfället äger rum i en lokal där datorutrustning saknas. Presentationen finns även i Power-Point-format.
- Materialet används med fördel av pedagogen och bibliotekspersonal tillsammans. Första delen handlar om barns kommunikativa utveckling och andra delen är mer kopplad till att läsa tillsammans etc. Tanken är att första delen presenteras av pedagogen och andra delen (efter sidan om flerspråkighet) av bibliotekspersonal. Har man inte möjlighet att hålla föräldragruppen tillsammans ska materialet ändå kunna användas och den som håller i gruppstillfället presenterar då hela innehållet.
- Syftet är i första hand att informera och inspirera föräldrarna, inte att ge pekpinna. Försök gärna få åhörarna delaktiga, exempelvis genom de diskussionsunderlag som finns i materialet. Hur och om diskussionsunderlagen används är valfritt. Lägg gärna till egna diskussionsfrågor.
- Du kan själv välja hur mycket av informationen på baksidetexten du säger eller om du hellre förklarar på annat sätt. Nyckelorden är fetstilade som ett stöd.
- Förslagen på sånger och ramsor är endast att se som tips och inspiration. Det är fritt fram att välja annat material att visa/göra.
- Tidsåtgång för att gå igenom materialet/presentationen är ca 20–30 minuter.
- **Tips!** Visa gärna filmen från Göteborgs bibliotek *Läs högt för barnen*, speltid 01:45 min. Om tid finns kan du även visa filmen *Från födseln till de första orden* från Hitta språket, speltid: 18:10 min.
- Uppkommer frågor om små barns användning av skärmar, appar och dylikt hänvisas i första hand till information på Rikshandboken: <http://www.rikshandboken-bhv.se/Texter/Barn-och-media/Digitala-medier/> samt bild- och diskussionsmaterialet Familjeliv, små barn och medier, framtaget av Statens Medieråd: www.statensmedierad.se.

